

Studiebesökens pedagogiska potential i högre utbildningar

- Intervjubaserad studie av Lantmästarprogrammet

The pedagogical potential of field trips in higher education

- An interview study on the Agricultural and Rural Management Diploma Programme

Helene Larsson Jönsson

Institutionen för biosystem och teknologi

Sveriges lantbruksuniversitet

Fakulteten för landskapsplanering, trädgårds- och jordbruksvetenskap

Rapport 2013:25

ISSN 1654-5427

ISBN 978-91-87117-56-5

Alnarp 2013

LANDSKAP TRÄDGÅRD JORDBRUK

Rapportserie

Studiebesökens pedagogiska potential i högre utbildningar

- Intervjubaserad studie av Lantmästarprogrammet

The pedagogical potential of field trips in higher education

*- An interview study on the Agricultural and
Rural Management Diploma Programme*

Helene Larsson Jönsson

Institutionen för biosystem och teknologi

Sveriges lantbruksuniversitet

Fakulteten för landskapsplanering, trädgårds- och jordbruksvetenskap

Rapport 2013:25

ISSN 1654-5427

ISBN 978-91-87117-56-5

Alnarp 2013

Förord

Studiebesök är ett naturligt inslag i flertalet kurser inom SLUs utbildningar och syftet med denna intervjubaserade studie var att undersöka hur studiebesöken utnyttjas ur ett pedagogiskt perspektiv och vilka utvecklingsmöjligheter som finns. Lärare med kursansvar på lantmästarprogrammet samt studenter inom samma program har deltagit i studien. Studien har genomförts inom ramen för en fyra-veckors projektkurs i pedagogik vid UPC, Uppsala. Jag sänder ett stort tack till de personer som deltagit i studien, till min handledare, Anna Hartman UPC samt till mina kursdeltagare som alla har bidragit till en intressant och givande diskussion om hur man kan utnyttja studiebesöken i undervisningen.

Helene Larsson Jönsson

Forskare
Biosystem och teknologi

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	5
Summary.....	5
Inledning.....	6
Bakgrund.....	6
Material och metoder.....	8
Resultat.....	9
Diskussion.....	13
Referenser.....	16
Bilaga 1.....	18
Bilaga 2.....	19

Sammanfattning

Inom ramen för en fyra-veckors projektkurs genomfördes en intervjubaserad studie om studiebesökens utnyttjande på Lantmästarprogrammet vid SLU. Studiens syfte var att få en inblick i kursledares och studenters uppfattning samt deras pedagogiska tankar om studiebesök. Studien består av tre intervjuer med kursansvariga lärare samt av en gruppintervju med åtta lantmästarstudenter. Intervjumaterialet sammanställdes till ett protokoll som sedan användes för att skapa nya frågekategorier. Intervjuerna visade att det fanns variation mellan olika studiebesök både vad gäller planering, genomförande och återkoppling. De intervjuade lärarna lade stor vikt vid att skapa ett bra förhållande mellan universitet och näringsliv. Lärarna hade många kreativa idéer och hade funderat/provat på att använda studiebesöken på ett sätt så att studenterna hade möjlighet att uppnå en djupare förståelse. Studentgruppen önskade en bättre planering och tydligare mål med studiebesöken så att de kan fokusera på rätt saker när de är ute på studiebesöken. Vidare ser studenterna gärna att de har någon sorts uppgift att ta reda på eller praktiskt utföra under studiebesöken så att de kan koppla ihop teori och praktik. Intervjustudien gav en bra inblick i hur lärare och studenter på Lantmästarprogrammet upplever studiebesöken och kan användas som underlag till vidare diskussion mellan lärare och studenter så att studiebesöken kan utvecklas så att de kan bidra till att ge studenterna en djupare förståelse.

Summary

An interview study on the utilization of field trips at the Agricultural and Rural Management Diploma Programme at the Swedish University of Agriculture, was carried out within a four week project course in pedagogics. The aim of the study was to gain an insight into the ideas and pedagogical thoughts concerning field trips, from both course managers and students. The study consisted of three individual interviews with course managers and a group interview with eight students at the Agricultural and Rural Management Diploma Programme. The interview data was put together into a protocol, from which new question categories were created. The interviews revealed that different field trips varied in terms of both planning, accomplishment and follow-up. The teachers within the study placed great emphasis on creating a good relationship between the University and the industry. Furthermore, the teachers had a lot of creative ideas and they had thought of, and in some cases even tried to use the field trips in such a way that the students were able to achieve a deeper understanding. The students wanted to have better planned field trips and they also wanted to have a clear goal with the trips so that they are able to focus on the “right” things when they are at the field trips. Furthermore, the students wanted to have a theoretical or practical assignment to perform during the field trip that would help them to connect theory and practice in a good way. The interview study provided a good insight in how teachers and students at the Agricultural and Rural Management Diploma Programme experience field trips. The report can be used as a basis for further discussions among teachers and students which hopefully will lead to well organized field trips designed in a way that students have the opportunity to achieve a deeper understanding.

Inledning

Genom diskussioner med lärarkollegor har det framkommit funderingar kring studiebesöken som undervisningsform. Det är med utgångspunkt från dessa diskussioner som jag genomför denna studie i ett försök att få inblick i hur man använder sig av studiebesök på Lantmästarprogrammet. Lantmästarprogrammet är ett av SLUs yrkesinriktade program och som sådant är det viktigt att det finns en tydlig koppling till arbetslivet utanför universitetet. Studien utförs inom ramen för ett fyra-veckors projektarbete och syftar till att samla ihop idéer från kursledare och studenter som kan bidra till att ytterligare öka kvaliteten på våra studiebesök.

Bakgrund

Studiebesök kan vara en stor tillgång för studenternas lärande då de kan få se hur deras teoretiskt inhämtade kunskap kan tillämpas i praktiken, vilket kan bidra till en ökad motivation och förståelse, som i sin tur ökar chansen för att studenten skall utveckla en djupare kunskap i ämnet. Även om vi begränsar oss till Lantmästarprogrammet så kan ett studiebesök vara allt från ett besök ute hos en lantbrukare där man diskuterar växtodling, maskiner eller djurhållning till besök på maskinfirmor där tekniken är i fokus eller till små/stora företag där man diskuterar ekonomi och marknadsföring. Innehållet i ett studiebesök varierar väldigt mycket, vilket är positivt, men för att kunna uppnå maximalt utnyttjande av studiebesöken i undervisningen krävs också en bra lärmiljö. Det är även viktigt att studiebesöket är genomtänkt och jag tror att det skulle underlätta för både lärare och studenter om det fanns någon form av riktlinjer för planering, utförande och efterarbete. Alla studiebesök skall inte vara lika utan variation är viktigt för lärandet och det centrala för lärarna är att skapa lärandesituationer där studenterna blir aktiva.

Det är mycket intressant att ta reda på varför man som lärare använder sig av studiebesök på en kurs och vad lärarna anser att målet är med studiebesök som undervisningsform. Går det av slentrian, dvs det brukar vara minst ett studiebesök på den här kursen, så då har jag det också. En annan möjlighet är att då SLUs kurser skall vara näringslivsanpassade och många program är yrkesprogram så tänker man kanske att bara jag stoppar in något studiebesök har jag klarat av det momentet i kursen utan vidare förankring i kursen. I andra fall kanske man väljer studiebesök som ett "säkert kort" och tänker att de flesta studenter uppskattar att komma ut i praktiken, vilket kan ge ett positivt intryck av kursen. Dock tycker jag mig se att studenterna ställer allt högre krav på kvalitet och gärna vill optimera sina studier (framförallt tidsoptimera) och då bidrar ett dåligt planerat och genomfört studiebesök inte till en ökad förståelse.

En annan anledning till att undersöka studiebesökens utnyttjande är att det ofta är en ganska dyr undervisningsform, då många företag (åtminstone mindre trädgårds-lantbruksföretag) numera tar betalt för sin tid samt att man behöver hyra buss eller betala körersättning till studenterna.

Dessa negativa tankar till trots så ger studiebesök som undervisningsform ett ypperligt tillfälle för att stimulera studenternas lärande. Studenterna befinner sig i en annan miljö och någon engagerad företagare berättar hur han/hon tänker/driver sitt företag. Studenterna kan få både kunskap i ämnet samt få inspiration till egna framtida projekt och ser möjligheten med att bli egen företagare och att det faktiskt går att driva igenom sina idéer. Studiebesök är en viktig komponent för att skapa variation i lärmiljö och lärotillfälle och kan medföra att studenterna ökar sin förmåga att se saker från olika aspekter då ett bra studiebesök visar kursinnehållet från en annan aspekt. Det har även visat sig att en varierad undervisning ger ett ökat lärande (Marton & Booth, 2000).

Många kurser inom SLU berör växter på något sätt och att få komma ut i odlingar och med egna ögon få se konsekvenserna av de olika odlingsåtgärder man tidigare har hört föreläsare prata om respektive själv har läst om kan ge en djupare och mer bestående kunskap. Enligt Weurlander (2012) så betyder egenupplevelser otroligt mycket för lärandet och förståelsen av olika fenomen i vår omvärld, vilket betonar vikten av praktiska, verklighetsanknutna moment i undervisningen. Då dagens studentgrupper inom SLU är mer heterogena än tidigare (fler studenter som inte är uppväxta i lantbruk/trädgårdsmiljö) och studenterna har väldigt skilda erfarenheter och bakgrundskunskaper är studiebesöken av ännu större vikt för att alla studenter skall få ett skelett/referensram att bygga upp sina nya kunskaper kring. Det är ur lärandesynpunkt också mycket viktigt att alla studenter har möjlighet att få liknande erfarenheter så att de kan känna grupptillhörighet, vilket är en förutsättning för att de skall känna sig så pass bekväma i den sociala situationen att de kan dela med sig sina tankar och öka sin förståelse (Weurlander, 2012). Vidare är studiebesök som läroform viktigt för att skapa motivation hos studenterna genom att studiebesöken förtydligar kunskapernas användbarhet i arbetslivet (Hedin, 2006). Man har också sett att viljan att bli involverad ökar om det finns uppgifter som är realistiska och relevanta för en framtida karriär (McCune, 2009). Hos de studenter som arbetat praktiskt inom den gröna näringen, men kanske aldrig vetat eller förstått teorin bakom det de har gjort, tror jag att lärotillfällen där teori tas upp i ett praktiskt sammanhang kan skapa aha-upplevelser och därmed ökad förståelse.

Enligt Hurley (2006) kan lärandet kring ett studiebesök ses som en trestegsraket, d v s lärande före, under och efter besöket. I det av Hurley beskrivna exemplet åkte studenterna på en längre exkursion i Yellowstone med övernattningar. Studenterna fick förbereda sig genom att göra kartor av området, ta reda på information om Yellowstone, lära sig använda teknisk utrustning som skulle med samt planera packning och mat. Under själva exkursionen hade alla rollen ekolog samt en ytterligare roll, t ex geolog och skulle skriva fältdagbok samt samla in material. När de kom hem skulle allt sammanställas och presenteras för inbjudna. Under hela exkursionsperioden fick man med alla nivåer av Blooms taxonomi. Inför exkursionen fick man med kunskap, förståelse och tillämpning. Under exkursionen fick man med tillämpning och analys för att efter exkursionen göra en syntes och utvärdera arbetet. Detta visar att man genom att utnyttja exkursioner och studiebesök på ett pedagogiskt genomtänkt sätt kan nå en hög lärandenivå även under dessa till synes enkla undervisningsformer.

Mina egna erfarenheter för att erhålla ett lyckat studiebesök som kan tillföra undervisningen andra dimensioner innebär att det krävs noggrann planering (val av besök; ansvarig lärare),

förberedelser (ta reda på bakgrundsinformation, tänka ut frågor; studenter), intressant studiebesök samt efterarbete av materialet (diskussion, redovisning; studenter & ansvarig lärare). Efterarbetet är viktigt oberoende om det är ett kort företagsbesök eller ett längre gårdsbesök med fältvandring, för att nå det högre lärandet med analys, syntes och utvärdering. När man hit tror jag att sannolikheten också är mycket större att studenterna kommer att minnas det de lärt sig i samband med studiebesöket.

Lärstilar är ett omdebatterat ämne, men vi kan konstatera att olika personer lär sig saker på olika sätt (Felder, 2010; Dyer, 2008). Oftast föredrar man ett sätt att lära sig på, t ex genom att lyssna, men det innebär inte att man inte kan lära sig genom att göra saker med händerna. En individ kan föredra olika lärostilar beroende på uppgiften som skall lösas. Är det en praktisk uppgift kanske man provar sig fram och ställs man inför en teoretisk uppgift kanske man läser en massa litteratur i ämnet. Vidare är det bra att utveckla de färdigheter man inte är bra på, d v s om man föredrar att lära sig visuellt kanske man skall öva på att läsa in text och reflektera över denna. I en stor studentgrupp kommer det säkert att finnas en mängd olika lärstilar och det går aldrig att behaga alla. Det finns alltid några som inte vill lära sig genom att se, känna och lukta, vilket man får göra på odlarbesök, medan en del tycker det är toppen att lära sig på detta viset. Genom att utnyttja den sk ”trestegsraketen” med teoretiska förberedelser och efterarbete som inbegriper analys och utvärdering, kan man få in flera lärstilar och förhoppningsvis få de flesta studenter att utmana sig själv. Något av det mest centrala är att få studenterna att känna sig delaktiga i lärandeprocessen.

Detta projekt syftar till att få en inblick i både kursledares och studenters uppfattningar kring studiebesök samt vilka pedagogiska tankar de har kring studiebesök och lärande. Den insamlade informationen kring studiebesök sammanfattas och analyseras för att utmytna i råd hur man kan utforma ett studiebesök med hög kvalitet som bidrar till variationen i undervisning.

Material & metoder

För att ge en inblick i hur man använder sig av studiebesök samt vilka tankar kursledarna har kring studiebesök i undervisningen på Lantmästarprogrammet använde jag mig av intervjuer. Jag valde ut tre kursledare inom olika ämnesinriktningar; växtodling, animalieproduktion och teknik för att få med bredden inom utbildningen. De i studien deltagande kursledarna, hade alla ansvar för minst fem studiebesök per år och hade undervisat i allt från tre till femton år. Jag intervjuade även en grupp lantmästarstudenter från årskurs 2, med erfarenhet av många studiebesök. Studentgruppen bestod av åtta personer som kände varandra sedan tidigare och de intervjuades i grupp. Studenterna hade alla några års arbetslivserfarenhet inom lantbruk.

Intervjuerna var semistrukturerade och handlade om studiebesök och dess placering, utförande och utnyttjande i undervisningen. Intervjuerna spelades in för att sedan kunna analyseras. Intervjuerna och efterföljande analys hade strukturella drag från både fenomenologin och ”grounded theory”, d v s jag valde att studera individer med erfarenhet av studiebesök inom ett specifikt utbildningsprogram samt att göra några få intervjuer. Efter

intervjuerna lyssnade jag på inspelningarna och kompletterade texten jag skrev under intervjuerna så att jag fick ett protokoll från varje intervju. Protokollen användes sedan till att hitta gemensamma nämnare i intervjumaterialet och på det sättet skapa nya frågekategorier, man kan säga att materialet styrde kategoriindelningen istället för att mina intervjufrågor styrde kategoriindelningen. Min egen roll var att sammanställa intervjuerna och tolka innehållet på ett opartiskt sätt, men då jag i min roll som lärare på bl a Lantmästarprogrammet är insatt i ämnet finns en viss risk att jag omedvetet färgat materialet utifrån mina tidigare erfarenheter.

Resultat

Kursansvariga lärares erfarenheter av studiebesök

Följande teman är ett resultat från intervjuerna med tre kursansvariga lärare på Lantmästarprogrammet, SLU.

Varför gör man studiebesök?

Det finns flera anledningar till att göra studiebesök; studenterna efterfrågar studiebesök, det är trevligt att komma ut i verkligheten. Många anledningar kretsar kring verkligheten och man vill stämma av teori & praktik, d v s visa på det som tas upp i undervisningen, men som kan beskrivas bättre i praktiken. Andra tankegångar är att få studenterna att både bredda sig och bli ”up to date” med det nyaste inom lantbrukssidan. Det anses också viktigt att studenterna får se hela produktionen och olika produktionsformer, t ex att man på en grundkurs får se flertalet djurslag och hela produktionskedjan så att alla studenter oavsett bakgrund har samma möjligheter att ta till sig det kommande kursinnehållet. Innebörden av att bredda sig innebär även att man kan åka på ett icke traditionellt studiebesök, såsom att åka till en jordgubbsodling med studenterna som läser växtodling istället för att ensidigt besöka gårdar som odlar spannmål, betor eller raps. Ibland har företagen bättre animeringar av hur t ex maskiner fungerar än vad vi har på universitetet, vilket är en tillgång.

Vilka platser väljs för ett studiebesök?

Lärarna väljer att åka på studiebesök där man vet att besöksvärden är intresserad, bra på att berätta och är trevliga. Det skall vara en intressant gård eller en gård som satsat på något nytt, men studenterna vill gärna se hur det brukar fungera på en normal gård. Andra lärare vill visa upp framgångsrika företag och åker gärna till företag som kan visa upp hela system med allt från odling, metoder, teknik till ekonomi.

Vad styr planeringen av studiebesök?

När det gäller planeringen av studiebesök så finns det en del praktiska skäl såsom att anpassa besöken efter fältsäsong och att det skall passa in i schemat. Lärarna hade olika tankar om när i kursen det passade bäst med studiebesök. Några tankar var att det alltid passar med studiebesök, men om besöket skall vara intresseväckande och ge en referensram så bör de

ligga tidigt i kursen. Karaktären på studiebesöken kan variera beroende på när i kursen de kommer och de mer specialiserade besöken kommer i slutet på kursen. Avståndet till gården och antalet studenter på kursen är begränsande faktorer vid val av studiebesök. På en del grundkurser är de ca 50 studenter och då måste det finnas bra utrymme för att kunna höra besöksvärden och se allt som skall visas upp.

Vilka positiva effekter kommer ut av studiebesöken?

Det är bra att lärare kommer ut tillsammans med studenterna till olika företag och både studenter och lärare kan lära sig något nytt. Samspelet mellan lärare, studenter och näringsliv är viktigt. Ibland syns det i projektarbeten att studenterna använt sig av erfarenheter som de fått med sig från studiebesöken. Ofta får man spontana lärandetillfällen där studenterna förklarar för varandra hur olika saker fungerar. Det finns alltid några studenter som redan har erfarenhet av fenomenet som skall studeras och då förklarar de för sina kurskamrater.

Hur fungerar kontakten mellan lärare & besöksvärd?

Lärarna informerar besöksvärden noga om vilka studenter som kommer, hur många de är och vad de vill ha ut av besöket. Ibland vill man studera en viss gröda eller maskin och ibland vill man se hela produktionen. Om man årligen åker på samma studiebesök så behövs inte samma information, men några går ändå igenom besöket tillsammans med värden och lägger till och stryker saker. Lärarna ringer också och påminner värdarna om besöket och berättar om hur många som faktiskt kommer, viktigt om de planerat fika eller informationsblad.

Hur informeras studenterna inför studiebesöken?

Förberedelserna inför studiebesöken skiljer sig åt bland de intervjuade lärarna. De flesta beskriver lite om studiebesöket och vad studenterna kan komma att se, men vill inte berätta för mycket utan det skall finnas ett överraskningsmoment. I något fall har besöksvärden kommit till campus någon dag före studiebesöket och berättat om sitt företag och sin produktion, vilket varit mycket uppskattat av studenterna, som tycker att alla besöksvärdar borde göra så här.

Vilken roll har studenterna under studiebesöken?

De intervjuade lärarna upplever att lantmästarstudenterna överlag är ganska aktiva och vågar ställa frågor under studiebesöken. Om studenterna är många, som de ofta är på grundkurserna, så ställer de inte så många frågor och det bildas lätt små grupper som småpratrar. Studenterna ställer fler frågor om de är 10-15 st, vilket oftast är fallet på påbyggnadskurserna. Studenterna är mest lyssnande och antecknar inte. Målet är att studenterna skall leda studiebesöket genom att ställa frågor och visa sig intresserade. Lärarna har på olika sätt försökt öka studenternas aktivitet under studiebesöket. Ett sätt är att få dem att tänka ut frågor i förväg och ibland används tiden på bussen för detta ändamål. På några kurser blir studenterna tilldelade ett studiebesök som de ansvarar för att dokumentera och skriva en rapport från besöket som även inkluderar egna reflektioner. Detta medför att mängden frågor ökar och att åtminstone den ansvariga gruppen är aktiv.

Vilken roll har läraren under studiebesöken?

När det gäller lärarens roll under studiebesöket så fanns det skilda uppfattningar om denna. Lärarna kan vara en guide emellanåt och ställa frågor om de tycker att studenterna missat att ta upp något, som läraren tycker är viktigt att ta upp, men annars skall studenterna leda besöket och läraren vara i bakgrunden. Ibland gör studenterna egna studiebesök i smågrupper, där de t ex tar fram produktionsfakta om en gård och då har de planerat allt på egen hand. Å andra sidan finns aspekten att studenterna inte skall åka ensamma, då de kanske fastnar i diskussioner om privata maskininköp mm som inte är relevant för kursen. Det framhålls också att en frågvis lärare som bryter isen och visar att det är ok att ställa frågor, ibland av lite känslig karaktär, skapar en positiv miljö som öppnar upp för en givande diskussion.

Hur sker återkopplingen till studiebesöken i undervisningen?

Graden av återkoppling till studiebesöken i den fortsatta undervisningen varierar bland kurserna och går från väldigt låg till väldigt hög beroende av kurs. Ibland sker ingen direkt återkoppling utan studenterna förväntas bearbeta och använda kunskapen på egen hand, vilket ibland syns då de refererar till studiebesök i deras projektarbeten. På några kurser sker återkopplingen genom att studenternas rapporter från studiebesöken läggs ut på Fronter så att alla kursdeltagare kan läsa dessa. Här framkom en fundering om att i kursvärderingen fråga studenterna om de verkligen läste varandras rapporter. Tankarna överlag bland de intervjuade lärarna är att man skulle vilja förbättra uppföljningen av studiebesöken på föreläsningarna. En tanke var att göra uppföljningen på följande föreläsning, men ibland kommer det gästföreläsare direkt efteråt och så glöms det bort. En fundering som framkom i intervjuerna är att man kanske skall avsätta en kort tid i schemat för att diskutera studiebesöken i anslutning till kommande föreläsningstillfälle. Den allmänna uppfattningen var att det är bra med uppföljning, men att det inte alltid skall ske i form av rapportskrivning då detta kan bli tjatigt, som någon student uttryckt det i en kursvärdering. Det förekommer också att tentamensfrågor är direkt kopplade till kunskap förmedlat vid studiebesök, vilket studenterna då har informerats i förväg om.

Vad händer om en student missat studiebesöket?

På en del kurser får studenterna som missat ett studiebesök intervjua sina kurskamrater och skriva en sammanfattning på en sida. Detta ger även nyttig information till läraren då man får reda på vad studenterna verkligen har sett och om detta överensstämmer med ens egna mål med besöket. Ibland delas det ut extrauppgifter som att själv åka på ett liknande besök eller att studera besöksvärdens hemsida och skriva en rapport om detta. Obligatoriet är ett bra redskap för att få hög närvaro, men skapar problem då man skall hitta på vettiga alternativa uppgifter. I de flesta fall är det inte 100 % närvaro som gäller utan man har råd att missa något studiebesök, men detta vet inte studenterna om.

Studenternas erfarenheter av studiebesök

Intervjun med studentgruppen resulterade i följande teman.

Hur ser ett bra studiebesök ut?

Ett bra studiebesök är välplanerat, sker i mindre grupper om 12-15 st så att alla kan se och höra. Det är bra om man har fått en teoretisk genomgång först så man vet hur det fungerar och sen får se hur det fungerar i verkligheten, att teorin och praktiken överensstämmer. Man skall inte bara besöka de största enheterna, eftersom många kanske inte kan förknippa sig med den stora enheten när de slutar sin utbildning. Det är bra med en medelgård som har kommit på någon finurlig lösning på något problem. Det är både bra med intresseväckande studiebesök och studiebesök som ger en bredare kunskapsbas.

Enligt studenterna var det bästa studiebesöket när besöksvärden först kom till campus och berättade och visade bilder om sin gård och sen fick studenterna åka dit och titta i stallet. Det gjorde att det var lättare att hänga med.

Vad tycker studenterna att läraren skall göra?

Läraren skall vara engagerad och ha tänkt igenom studiebesöket noga. Lärarens insats har stor betydelse för om besöket blir bra eller inte och speciellt viktigt är lärarens information till värden. Ibland har vissa värden blivit utlämnade av läraren och värden frågar studenterna om vad de vill veta. Kommunikationen mellan lärare och besöksvärd är mycket viktig och kan enligt studenterna behöva bli bättre. Vidare är det också viktigt att läraren verkligen vet vad man skall besöka, för någon gång har studenterna hamnat hos en lantbrukare som var negativ till allt och inte såg någon framtid i lantbruket och en gång kom de till en gård med olaglig djurproduktion.

Studenterna tycker det skulle vara bra om läraren satt upp tydliga mål om vad man skall kunna efter att man varit på studiebesöket och att de i förväg förmedlar vad som är viktigt att se.

Hur blir studenterna mer aktiva?

Studenternas aktivitet beror mycket på intresse, d v s om man är intresserad av djur eller växtodling, men om de tvingades att vara mer aktiva så tror de att de skulle lära sig mer. På djurkursen skulle de skriva om ett studiebesök och då stod den gruppen längst fram och ställde frågor, så de lärde sig säkert mer om just det studiebesöket. Det är bra med rapportskrivning, men det är viktigt att rapporten utformas så att man lär sig något och att det inte bara blir en massa information om areal, antal kor, antal traktorer osv.

Det är viktigt att alla hör och ser bra så att man kan hänga med, då blir man automatiskt mer aktiv. Det är också bra att diskutera fram frågor innan man åker på studiebesök. Ett annat förslag är att dela in klassen i grupper och ge grupperna olika uppgifter som de skall undersöka vid besöket och sedan får redovisa. Som förslag gavs uppgiften att ta reda på lämplig boxstorlek i en grisproduktion.

Hur kan man göra studiebesöken bättre?

Studenterna tycker att lärarna skall gå igenom syfte och mål med studiebesöket samtidigt som de informerar om vart de skall åka. Det är också mycket viktigt att lärarna förbereder värden på bästa sätt. Studenterna tycker också att man skall ut i odlingen och gräva och känna på jorden istället för att bara stå i maskinhallen och diskutera. Studenterna vill gärna ha uppgifter att lösa under besöket samt att det sker återkoppling i undervisningen.

Ett förslag var att lärarna kunde gå ut i en tidigare kurs och fråga studenterna vad de vill se och om de har några förslag på gårdar/företag som de tycker är intressanta.

Det föreslogs också att man oftare skulle använda praktiska exempel i undervisningen. Exemplet som togs upp var hur en bevattningsmaskin fungerade och då trodde studenterna att förståelsen hos de studenter som inte sett en sådan i bruk tidigare skulle ha ökat väsentligt om man åkt ut och tittat på maskinen innan man gick igenom de teoretiska detaljerna.

Kloka ord från studenterna

- Syftet med studiebesöken är att öka den allmänna förståelsen och då behöver studiebesöken inte examineras.
- Om det är någon som redan kan det som tas upp på studiebesöket så kan de förklara för de andra och då lär man sig själv också då man får tänka till lite. Det är lättare att diskutera om man redan kan lite om ämnet. (Studenternas kommentarer på om det gör något om man redan kan det som skall studeras på studiebesöket)
- Köp in headsets och mikrofoner så att alla alltid kan höra och välj en bra lokal för information innan man går ut i den trängre, ibland bullriga produktionen.
- Det är viktigt att alla följer med och visar respekt gentemot värden.

Diskussion

Intervjustudien bestående av tre intervjuer med kursansvariga lärare samt en gruppintervju med studenter har gett en inblick i hur det fungerar på Lantmästarprogrammet och kan användas som underlag för vidare diskussion om studiebesökens implementering i undervisningen.

Efter att ha intervjuat både lärare och studenter känner jag att det finns stor potential att utveckla både det praktiska och pedagogiska förfarandet kring hur studiebesök används i undervisningen så att alla får ut så mycket som möjligt av dessa. Den inblick jag har fått har varit givande och visat på stor kreativitet och variation i upplägget av studiebesök samt att de intervjuade lärarna lägger stor vikt i att skapa ett bra förhållande mellan universitetet och näringslivet, som i detta fall representeras av studiebesöksvärdarna. Då det i studenternas intervjuer framkom att det fanns en viss variation i standard på engagemang och planering från lärarna så kan vi alla tänka på att förbättra oss på dessa punkter. Detta visar ju på att

studenterna verkligen ser om vi som lärare har en röd tråd genom undervisningen och att vi verkligen ansträngt oss för att välja ut passande studiebesök.

Varför är då studiebesök ett bra undervisningsätt och vad får studenterna med sig från denna typ av undervisning? Från min studie framkom det att man som lärare kan använda sig av studiebesök för att stämma av praktik med teori, för att studenterna både skall bredda sig och se nyheter samt att det är viktigt att studenterna på grundkurserna får se hela produktionen och olika produktionsformer. Enligt Jakubowski (2003) är det viktigt att ta reda på och framförallt medvetandegöra studenternas erfarenheter, inte för lärarens egen skull utan för studenternas skull, vilket man kan få möjlighet att göra på ett studiebesök. Om man är medveten om sina egna erfarenheter går det lättare att koppla ihop och strukturera kommande erfarenheter så att ny kunskap/förståelse kan formos. Studenterna som deltar i ett studiebesök på en grundkurs har väldigt skilda erfarenheter och via diskussioner sinsemellan kan de dela med sig av sina erfarenheter och inse hur mycket man faktiskt kan lära sig av varandra. Att kunna förklara för andra innebär samtidigt att du själv får en djupare förståelse och enligt studenterna i intervjustudien så är det bara positivt att man redan har erfarenhet av det som skall studeras på studiebesöket för då kan man lättare diskutera och förklara för de som inte har någon erfarenhet av produktionen ifråga. Jag tror att en del studenter tycker att de inte kan någonting när de börjar sin utbildning, fast de har en mängd erfarenheter, och att man på studiebesök kan få dem att inse att de faktiskt redan har erfarenheter som kan komma till nytta i deras lärande.

Studiebesök som har planerats och genomförts under devisen att studenterna är involverade före, under samt efter studiebesöket, kommer att uppfylla alla steg i Blooms taxonomi (Hurley, 2006). Under förberedelserna kommer bl a de första stegen som är kunskap och förståelse att beröras i form av faktainhämtning om gården och dess växtodling, djurproduktion samt att studenterna får diskutera och planera frågor till besöket. Under själva studiebesöket uppfylls stegen tillämpning och analys då studenterna ställer sina frågor och diskuterar med besöksvärden, sina kamrater och läraren. För att ytterligare förstärka detta så vore det bra med någon form av uppgift för studenterna att utföra under besöket, vilket studenterna själva påpekade i intervjun. Enligt Weurlander (2012) behöver man förstahandsupplevelser för att lättare förstå, vilket belyser vikten av att få göra något och få upptäcka samband själv under studiebesöken, t ex i form av små uppdrag, gärna designade av studenterna själva. Under uppföljningen sker ytterligare analys, syntes och slutligen utvärdering av studiebesöket och detta sker genom att studenterna får sammanfatta och utvärdera sina erfarenheter och via diskussion i små eller stora grupper komma med egna förslag på hur de skulle göra eller liknande. Av egen erfarenhet så tror jag att det är lätt att få studenter på lantmästarprogrammet att diskutera hur de tycker man skall göra då många har någon relation till den gröna näringen och tycker om att få tycka till. Det är också ett ypperligt sätt att öva på kritiskt tänkande, vilket nog kan kännas lättare på hemmaplan och inte ute på besöket med för många auktoriteter.

Det är viktigt att studiebesöken implementeras i undervisningen både före och efter studiebesöket för att ge en bestående kunskap (DeWitt & Storcksdieck, 2008). Studiebesök ger utrymme för både kognitivt lärande och affektivt (emotionellt, socialt) lärande, t ex då

studenterna diskuterar och förklarar för varandra. Enligt DeWitt & Storksdieck's undersökning (2008) så påverkade studiebesöken främst det affektiva lärandet, i form av ökad motivation och intresse, men att det var svårare att få en kognitiv vinst från speciellt kortare studiebesök. För att intrycken och kunskapen från studiebesök skall bibehållas under en längre tid så tror jag att det behövs en uppföljning där studenterna aktivt behöver återkoppla och använda sig av sina erfarenheter från studiebesöket. En sådan uppföljning skall inte göras eller kännas som en kontroll utan vara en del av undervisningen så att både studenter och lärare känner att studiebesöken är en resurs för att uppnå kursens kunskapsmål. Uppföljning och återkoppling kan ske på olika sätt; studenterna skriver en rapport, enskilt eller i grupp eller som lärarledd diskussion i helklass eller som studentledd diskussion i smågrupper. Vilken typ av uppföljning man väljer är bl a beroende på kursens antal deltagare och om en kurs innehåller flertalet studiebesök så är det bra att variera uppföljningsmetoden så att inte alla lärare använder samma sätt för då blir det tråkigt och lärandet försämras. Som alltid så är det viktigt med variation, vilket betonar vikten av ett nära samarbete mellan lärarna inom en kurs, men också inom hela utbildningsprogrammet.

Jag blev mycket positivt överraskad av studenternas engagemang och pedagogiska insikt i användandet av studiebesök. De kom med riktigt många bra och genomförbara förslag på förbättringar som vi bör ta till oss. Detta visar på vikten att engagera studenter i undervisningsfrågor.

Studenterna efterfrågar tydliga mål med varje studiebesök, de vill helt enkelt veta vad den ansvarige läraren vill att studenterna skall ha ut av besöket. Det är nog lätt att från lärarens sida ta för givet att alla ser samma saker som läraren och förstår syftet med studiebesöket, men studenterna har inte samma erfarenhet som läraren och ser troligen inte samma saker. På grund av olika kunskapsbas så kan studenterna titta på allt eller inget eller lagt märke till helt andra saker än vad läraren tänkt sig. Det är alltså bra att läraren i förväg förmedlar sin tanke om studiebesöket och vilka kunskaper studenterna förväntas få med sig därifrån, så att studenterna tydligt kan se att studiebesöken är en viktig del för att nå kursens mål. Tydliga mål och förväntningar förenklar studenternas möjligheter till lärande då de har en avgränsad sökbild att fokusera på istället för att försöka absorbera allt man ser, vilket lätt kan hända om det t ex är första gången du befinner dig i ett stort rationellt kostall. Jag tror att genom att ha en genomgång före studiebesöket så visar man som lärare att det är viktigt att aktivt delta på studiebesök, företeelsen som sådan blir viktig eftersom den belyses av läraren.

Eftersom motivation är en stor drivkraft, även för lärandet så är det viktigt att välja studiebesök där studenterna kan identifiera sig och känna att här kanske jag kommer att arbeta när jag är färdig eller att så här vill jag sköta min gård som jag snart skall ta över. Då blir studenterna motiverade och deras möjligheter för en djupare förståelse ökar. Det är också viktigt att tänka på att repetition är viktigt och att man som lärare inte skall vara alltför rädd för att kurserna överlappar. För att öka och bibehålla förståelsen krävs repetition, men med nya infallsvinklar så att studenterna kommer vidare i sin utveckling. Detta ställer dock mycket höga krav på alla involverade då det krävs ett mer utpräglat samarbete över kurserna än vad vi har idag.

Sammanfattningsvis så visar min intervjustudie på att det finns en stor potential i studiebesök som undervisningsform som både lärare och studenter är villiga att utnyttja på bästa sätt. Från lärarnas sida bör stor vikt läggas på planering och uppföljning av besöken då detta faktiskt upplevs som väldigt viktigt av studenterna. Studenterna efterfrågar tydliga mål med studiebesöken samt att det sker en återkoppling till besöken i den övriga undervisningen. Det är alltså viktigt att skapa utrymme för återkoppling på studiebesöken då man som kursansvarig gör schemat. För att skapa bra möjligheter för studenterna att fördjupa sin förståelse bör lärarna planera, genomföra och efterarbeta studiebesöken samt förmedla sin tanke med besöket till studenterna på ett tydligt sätt. Det är också mycket viktigt att involvera studenterna i studiebesöksprocessen så de känner sig delaktiga och känner engagemang. I min studie visade det sig att studenterna hade många och väl genomtänkta tankar om pedagogik som vi borde ta tillvara.

Tänkvärt ordspråk som visar hur viktigt det är med praktiska moment i undervisningen

Teach me and I will forget

Show me and I may remember

Involve me and I will understand

(Urspr. Konfusius, citerat från Jakubowski, 2003)

Referenser

DeWitt J., Storksdieck M. 2008. A short review of school field trips: key findings from the past and implications for the future. *Visitor Studies*, 11:2, 181-197

Dyer J. 2008. Teaching to different learning styles. Document WC083 in a series of the Agricultural Education and Communication Department, Florida Cooperative Extension Service, Institute of Food and Agricultural Sciences, University of Florida.

<http://edis.ifas.ufl.edu>

Felder R. 2010. Are learning styles invalid (Hint: No) *On-course Newsletter*, sept 27

Hedin A. 2006. Vad främjar lärande? Lärande på hög nivå: idéer från studenter, lärare och pedagogisk forskning som stöd för utveckling av universitetsundervisning. Uppsala Universitet, Uppsala, 311-338

Hurley M.M. 2006. Field trips as cognitive motivators for high level science learning. *The American Biology Teacher* 68(6): 61-66

Jakubowski L.M. 2003. Beyond book learning: Cultivating the pedagogy of experience through field trips. *Journal of Experiential Education*, 26:1, 24-33

Marton F., Booth S. 2000. Om lärande. Lund. Studentlitteratur

Mc Cune V. 2009. Final year biosciences student's willingness to engage: teaching-learning environments, authentic learning experiences and identities. *Studies in Higher Education*, 34: 3, 347-361

Weurlander M. 2012. The journey towards understanding: Exploring the interplay between teaching and learning. Doktorsavhandling vid Karolinska Institutet

Bilaga 1.

Intervjufrågor till Kursansvariga

Bakgrund

- Vilken tjänstetitel har du?
- Vilken utbildning har du?
- Hur länge har du undervisat?
- På vilka program är/har du varit kursansvarig?
- Hur många studiebesök är du ansvarig för per år? (1-5, 5-10 eller > 10 studiebesök)

Intervjufrågor

- Berätta hur du använder dig av studiebesök i din undervisning?
  - Kan du berätta mer om hur du använder studiebesöken i undervisningen?
  - Kan du utveckla dina tankar lite mer.
  - Ev. följdfrågor:
    - Hur märker du att studenterna vidgat sina vyer?
    - Hur gör du för att ta reda på om de vidgat sina vyer?
    - Hur vet du att studenten sett hela produktionen?
    - Hur tar du reda på om studenten sett hela produktionen?
- När i kursen tycker du det är bra att lägga in studiebesök?
  - Är det olika på olika typer av kurser?
  - När i förhållande till ett kursavsnitt tycker du det passar med ett studiebesök?
    - Studiebesök före eller efter teorigenomgång.
    - Vad är anledningen till att du gör så?
- Berätta hur du tänker då du planerar ett studiebesök.
  - Informerar du värden om vad ni förväntar er av besöket?
- Hur ser du på studentens roll i studiebesöket?
  - Behöver studenten förbereda sig inför besöket? (*Förberedelser inför besöket*)
  - Hur skapar man en positiv miljö där studenterna blir aktiva? (*Aktivt deltagande under besöket*)
  - Hur används studiebesöken i den fortsatta undervisningen? (*Uppföljning efter besöket*)
- Studiebesök brukar vara obligatoriska kursmoment. Har du någon gång examinerat studiebesöket eller skulle du kunna tänka dig att göra det?
  - Vad har du för tankar kring detta? (Indirekt kan kunskap inhämtad från ett studiebesök ingå i examination i form av tentasvar).

Bilaga 2.

Intervjudelen gällande studenter

Bakgrund

- Vilket utbildningsprogram går ni på?
- Tidigare jobb, erfarenheter?

Intervjufrågor

- Vad tycker ni om studiebesök som undervisningsform?
- Kan ni ge exempel på ett givande samt ett mindre givande studiebesök.
  - Varför var detta besöket mer givande?
  - Varför var detta besöket mindre givande?
- Kan ni skatta på en skala 1-10 hur aktiva ni är på studiebesöken?
  - Tror ni att det skulle underlätta ert lärande om ni var mer aktiva på studiebesöken?
  - Ge exempel på hur ni som studenter bli mer delaktiga i studiebesökens planering, utförande respektive uppföljning?
  - Om de säger 10, får de beskriva hur de är aktiva i studiebesöken.
- Kan ni ge exempel på hur man skulle kunna utnyttja studiebesöken ännu bättre i undervisningen? (d v s hur ni som studenter skall få ut så mkt som möjligt av undervisningsmomentet).
- Studiebesöken är oftast obligatoriska. Vad säger ni om det?